

9. (4 boda)

Protokol dvofaznog zaključavanja osigurava serijalizabilan redoslijed izvršavanja transakcija.

Sastoji se od 2 faze:

1. prije obavljanja operacije nad objektom (npr. n-torkom iz baze), transakcija mora za taj objekt zatražiti ključ
2. nakon otpuštanja ključa transakcija ne smije više zatražiti nikakav ključ

Transakcije koje poštuju 2PL protokol imaju 2 faze - fazu pribavljanja ključeva (faza rasta - **growing phase**) i fazu otpuštanja ključeva (fazu sužavanja - **shrinking phase**)

2PL protokol osigurava svojstvo izolacije transakcije - kada se paralelno obavljaju dvije ili više transakcija, njihov učinak mora biti jednak kao da su se obavljale jedna iza druge

12. . Koristeći **relacijsku algebru** napišite uvjet koji mora biti zadovoljen da bi se dekompozicija relacije **r(R)** na relacije **r₁(R₁)**, **r₂(R₂)**, ..., **r_n(R_n)** obavila bez gubitka informacija. (2 boda)

- Relacija r(R) se dekomponira na relacije r₁(R₁), r₂(R₂), ..., r_n(R_n) bez gubitaka informacija (lossless decomposition) ako vrijedi:

$$r_1(R_1) \bowtie r_2(R_2) \bowtie \dots \bowtie r_n(R_n) = r(R)$$

odnosno

$$\pi_{R_1}(r) \bowtie \pi_{R_2}(r) \bowtie \dots \bowtie \pi_{R_n}(r) = r(R)$$

10. (2 boda)

Svaka izmjena u bazi podataka evidentira se u logičkom dnevniku izmjena (*logical log, journal*)

- stara vrijednost zapisa, nova vrijednost zapisa
- korisnik, vrijeme, ...
- izmjena se prvo zapisuje u dnevnik, a tek se onda provodi!

Dnevници izmjena omogućuju

- poništavanje transakcija (važno radi svojstva nedjeljivosti)
- ponovno obavljanje transakcija (važno radi svojstva izdržljivosti)

11. (1 bod)

Što je transakcija i njezina svojstva

- jedinica rada nad bazom podataka, sastoji se od niza logički povezanih izmjena
- svojstva:
  - Atomicity - nedjeljivost transakcije (atomarnost)
  - Consistency - konzistentnost
  - Isolation - izolacija
  - Durability - izdržljivost

12. (1 bod)

Neponovljivo čitanje: bilo koja UPDATE naredba koja mijenja datumObjave za članak sa šifrom 2 – npr. UPDATE clanak

```
SET datumObjave = datumObjave+1
WHERE sifClanak = 2;
```

1. Definirajte Armstrongove aksiome pomoću relacijske sheme $R(X,Y,Z)$.

(1,5 bodova)

REFLEKSIVNOST

Ako je $X \subseteq Y$, tada vrijedi $Y \rightarrow X$

UVEĆANJE

Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow Y$, tada vrijedi i $XZ \rightarrow Y$

TRANZITIVNOST

Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow Y$ i $Y \rightarrow Z$, tada vrijedi i $X \rightarrow Z$

6. Objasnite razliku između pojmova sigurnost i integritet baze podataka.

(2 boda)

- Integritet baze podataka (*database integrity*) - operacije nad podacima koje korisnici obavljaju **su ispravne** (tj. uvijek rezultiraju konzistentnim stanjem baze podataka)
  - "podaci se štite od ovlaštenih korisnika"
- Sigurnost baze podataka (*database security*) - korisnici koji obavljaju operacije nad podacima **su ovlašteni** za obavljanje tih operacija
  - "podaci se štite od neovlaštenih korisnika"

1. (1 bod) Navedite definiciju tranzitivne funkcijske zavisnosti.

X, Y i Z su skupovi atributa na relacijskoj shemi R . Skup atributa Z je tranzitivno ovisan o X ako vrijedi:

- $X \rightarrow Y, Y \not\rightarrow X$ i $Y \rightarrow Z$
- $Z \subset XY$

2. (1 bod) Napišite definiciju stranog ključa.

Zadane su relacije $r(R)$ s primarnim ključem PK_R i $s(S)$ s primarnim ključem PK_S . Skup atributa $FK, FK \subseteq R$, je strani ključ u relaciji $r(R)$ koji se poziva na relaciju $s(S)$ ukoliko vrijedi:

- atributi u skupu FK imaju domene jednake domenama odgovarajućih atributa u skupu PK_S
- za svaku n -torku $t_1 \in r(R)$
  - postoji n -torka $t_2 \in s(S)$ takva da je $t_2[PK_S] = t_1[FK]$

ili

- barem jedna vrijednost atributa iz $t_1[FK]$ je NULL vrijednost

4. a) Navedite karakteristike loše koncipirane sheme baze podataka. Na primjeru prikazane relacije **upisPredmeta** ilustrirajte anomalije koje se pojavljuju pri radu s relacijom definiranom na loše koncipiranom relacijskom shemom. Atributi koji čine primarni ključ relacije su podvučeni. (3 boda)

<u>JMBAG</u>	<u>slfPred</u>	nazivPred	akGodina
0036344899	295	Matematika 1	2005
0036432987	295	Matematika 1	2006
0036344899	320	Baze podataka	2006

Karakteristike loše koncipirane sheme baze podataka:

redundancija

neracionalno korištenje prostora za pohranu

anomalija unosa – ne mogu se unijeti podaci o predmetima koje nije nitko upisao; svaki put kad se unosi podatak o upisanom predmetu studenta mora se ponovno upisati i naziv predmeta

anomalija izmjene – ako predmet promijeni naziv tu je izmjenu potrebno obaviti na više mjesta da vi se zadržala konzistentnost podataka

anomalija brisanja brisanjem podataka o svim upisima određenog predmeta gube se podaci o tom predmetu

pojava lažnih n -torki

14. Razine izolacije:

- ☐ READ UNCOMMITTED: podaci se čitaju bez zaključavanja i bez provjere da li su možda zaključani
- ☐ READ COMMITTED: čitaju se isključivo potvrđene n-torke, provjerava se da li je trenutno pročitani podatak zaključan za pisanje, postavlja se kratkotrajni ključ za čitanje
- ☐ REPEATABLE READ: podatak se zaključava i ostaje zaključan ključem za čitanje do kraja transakcije ali ne sprečava sablasne n-torke
- ☐ SERIALIZABLE: čitanjem se podatak zaključava ključem za čitanje i ostaje zaključan do kraja transakcije

Uvjet za rastavljanje relacije na dvije projekcije bez gubitka informacija:

10. Projekcije imaju zajedničke atribute; Zajednički atributi su ključ u barem jednoj od projekcija

8. Korištenjem kontrolne točke ubrzava se obnova baze podataka u slučaju razrušenja, time što se u trenutku obnove logički dnevnik ne treba pretraživati od početka.

Zapis kontrolne točke sadrži listu transakcija koje su bile aktivne u trenutku kontrolne točke, te za svaku transakciju adresu najnovijeg zapisa u dnevniku.

9. Koji uvjet mora biti zadovoljen da bi relacije $r(R)$ i $s(S)$ bile unijski kompatibilne? (1 bod)

Relacije $r(R)$ i $s(S)$ su unijski kompatibilne ako vrijedi:

- relacije su istog stupnja
- korespondentni atributi su definirani nad istim domenama

Koje se operacije relacijske algebre mogu obaviti s operandima $r(R)$ i $s(S)$ onda i samo onda kada su relacije $r(R)$ i $s(S)$ unijski kompatibilne? (1 bod)

Unija, razlika, presjek.

Vrste apstrakcije:

7. Konceptualna, unutarnja i vanjska (pred1, slide 56 do 61)

8.

- **Model podataka je formalni sustav** koji se sastoji od:
  - **skupa objekata** - osnovnih elemenata (koncepta) baze podataka
  - **skupa operacija** koje se provode nad objektima
  - **skupa integritetskih ograničenja** (*integrity constraints*) - implicitno ili eksplicitno definiraju skup konzistentnih stanja podataka, promjena stanja, ili oboje

α

Aktivnosti u kontrolnoj točki:

12.

- ❶ pohrana sadržaja spremnika dnevnika (*log buffer*) u datoteku dnevnika
- ❷ zapisivanje zapisa kontrolne točke u datoteku dnevnika
- ❸ zapisivanje adrese zapisa kontrolne točke iz datoteke dnevnika u datoteku za ponovno pokretanje (*restart file*)
- ❹ pohrana sadržaja spremnika baze podataka (*database buffer*) u bazu podataka

Vrste integriteta:

9. **entitetski** - Niti jedan atribut primarnog ključa ne smije poprimiti NULL vrijednost

integr. ključa - U relaciji ne smiju postojati dvije n-torke s jednakim vrij. ključa (vrijedi za sve moguće ključeve)

domenski - Atribut može poprimiti samo jednu vrijednost iz domene atributa

referencijski - n-torka iz jedne relacije koja se poziva (referencira) na drugu relaciju se može pozivati (referencirati) samo na postojeće n-torke (primarne ključeve) u toj relaciji